

Barack Obama – ett år efter valet

Referat av samtal mellan Martin Gelin, författare till ”Det amerikanska löftet” om Obamas väg till Vita huset och Per Wirtén, chefredaktör för Arena och Amerikakännare i ABF-huset 3 november 2009.

Efter en flygande start är nu Obama, ett år efter valet, hårt angripen från höger och även många Obamaanhängare är besvikna. Var finns de politiska resultaten, undrar folk.

På denna inledande frågeställning svarade Martin Gelin att en orsak till besvikelsen var de helt orealistiska förväntningar som omger den nye presidenten. Per Wirtén underströk att det politiska systemet i USA är enormt trögt – och att meningen är att det ska vara det. Det är en del av maktodelningsfilosofin i den amerikanska konstitutionen. De underströk också att Barack Obama knappast var någon samhällsomstörtare utan en nog så ”försiktig general”. Jämfört med sina medtävlare John Edwards och Hillary Clinton under presidentnomineringen, var han den mest konserverativa av de tre. Den rörelse bestående av 13-15 miljoner gräsrotter, som bar upp Obamas valkampanj, var också en ytterst brokig skara, som efter valet inte hade mycket gemensamt och inte kunde ställa sig bakom ett gemensamt politiskt program – eftersom det inte fanns något. Det var, med Per Wirténs ord, en ”konfettirörelse” som framför allt hölls samman genom att vara anti-Bush. Dock arbetar fortfarande cirka en miljon människor för att stödja Obamas politik, ordnar kampanjer, möten osv – den största lobbyverksamhet som någon president någonsin haft bakom sig. en del mindre reformer har man också åstadkommit som t ex att cigarettreklam inte längre får riktas till barn.

Den stora frågan som Obamaregimen nu har framför sig är sjukförsäkringsreformen som äntligen skall göra USA till en modern välfärdsstat och förhoppningsvis kapa de skenande sjukvårdskostnaderna. Bristen på en allmän sjukförsäkring är roten till allt ont i Amerika, sade Martin Gelin, det är dessa sjukvårdskostnader som försätter folk i konkurs och driver människor från hus och hem.

Både Wirtén och Gelin trodde dock att sjukförsäkringsreformen nu kommer att gå igenom, även om den sk ”public option”, alltså ett statligt alternativ, kanske inte kommer att gå igenom i första omgången. Längre fram kommer det dock att bli nödvändigt att skapa något sorts offentligt alternativ för att stävja de ständigt ökande kostnaderna till vad som numera kallas ”big insurance” i USA, alltså de privata sjukförsäkringsbolagens skyhöga premiekostnader, menade Martin Gelin. Reformen väntas gå igenom före jul, det tror numera också en av Obamas starkaste kritiker från vänster, ekonomipristagaren Paul Krugman som är kolumnist i New York Times. Sker detta kommer det att innebära en avgörande seger för Obama och han kommer att gå till historien som den som äntligen vände en 40-årig republikansk dominans i amerikansk politik till demokraternas fördel. Därefter kommer det att ta många år för republikanerna komma igen, också därför att USA nu befinner sig i en svårartad identitetskris beroende på den enorma invandringen av sk ”latinos”, alltså sydamerikaner och mexikaner. Problemet med de 13-15 miljoner papperslösa invandrarna måste lösas – något som även George W Bush också försökte men han stoppades av den konserverativa falangen i sitt parti. Republikanerna hämtar fortfarande flest röster från landsortsstäder med dominerande vit befolkning, men det är inte detta vita USA – motsvarigheten till Häggglunds ”verklighetens folk” - som kommer att leda den framtida utvecklingen, det var Wirtén och Gelin överens om. Det är i stället det multietniska Amerika i storstäderna som vill mångfald i alla frågor från hbt till religion. Martin Gelin hävdade att USA långsamt var på väg mot en mera liberal politisk hållning, huvudsakligen pga demografiska förändringar som gynnar en sådan utveckling.

Samtidigt varnade både Wirtén och Gelin för en underskattning av det republikanska partiet och dess ledare, inte minst i svensk press. Republikanska presidenter som har förlöjligast, såsom Nixon, Reagan och nu senast Bush, har i själva verket varit starka ledare som åstadkommit stora förändringar, inte minst utrikespolitiskt. Så menade Per Wirtén bland annat att Bush förskjutit

det amerikanska engagemanget österut från Israel-Palestina konflikten först till Irak och nu till Afghanistan.

- Europa får ta hand om Mellanösternfrågan medan USA tar hand om Afghanistan-Pakistan, så ser arbetsfördelningen ut, ansåg han. Något återtag från Afghanistan trodde han inte på inom överskådlig framtid; att det dröjer med beslutet om en förstärkning av trupperna i Afghanistan med 40 000 man som öb därstädes McCrystal begärt, berodde på oenighet i ledningen där Obama vill fortsätta bygga en åtminstone formellt demokratisk stat i Afghanistan medan vice presidenten Joe Biden endast vill koncentrera sig på att bekämpa al Qaida och helst lämnar Afghanistan åt sitt öde.

Så vilken republikansk motståndare kommer Obama att möta i nästa val? Sarah Palin ligger i startgroparna, henne ska man inte räkna ut, var beskedet från både Gelin och Wirtén. Palin har en enorm utstrålning och kraft, det var hon som vände McCaines kampanj uppåt innan hon dök igen efter en serie tv-program som avslöjade hennes djupa okunnighet. Men även många feminister i USA har framhållit hennes styrka och karisma. Hon är ett nytt fenomen, en kvinnlig Nixon som talar till folket som hela Amerikas hockeymorsa. Republikanerna är dock ett kluve parti där ungefär hälften kan räknas till de ultrakonservativa med Palin i spetsen. Det var också härifrån som frihetsmarschen i Washington organiserades tidigare i höstas, då republikaner för första gången genomförde en massdemonstration utanför Vita huset och bönder reste i busslar från landsorten för att säga sin mening. Demonstrationen hade föregåtts av en kampanj där republikanerna använde sig av demokraternas metoder med dörrknackning, nätkampnjer osv med den skillnaden att den republikanska rörelsen från början varit välorganiserad och välfinansierad. Obamas valkampanj gav full frihet åt alla som ville vara med, även knäppgökar och marijuanaförespråkare, berättade Gelin, som följde kampanjen under två år före valet. Han kallade en sådan orädd inklusivitet "otroligt vacker". Idag finns en internkritik mot Obama för att han inte kunnat tillmötesgå alla de krav som då restes – det är radikala gruppers ständiga problem att inga kompromisser duger, sade Per Wirtén. Obama själv rikar mycket av sin kritik mot Fox News den konservativa tv-kanalen, men det trodde Gelin bara var ett listigt sätt att välja fiender, som Vita husets sluge stabschef Rahm Emanuel tänkt ut. I Fox News framträder rabiata republikaner som har svårt att attrahera en majoritet. En kortare diskussion utbröt om det var Obama i kombination med den ekonomiska krisen eller enbart Obama som vann valet; hur som helst kommer den stora utmaningen framöver, utöver sjukvårdsreformen, att gälla den amerikanska ekonomin och om man kan besegra arbetslösheten, som nu uppgår till 12 procent, något som amerikanerna inte är vana vid.

Slutligen frågade sig de två debattörerna vad det var som gjorde att de bägge, som "progressiva vänstermänniskor", ändå var så förtjusta i USA med dess djupa ekonomiska klyftor, sin rasism och brutala kapitalism. Gelin är bosatt i Brooklyn sedan början av 2000-talet och Wirtén har bott långa perioder i Södern. Per Wirtén menade att USA var ett land som byggde på demokratiska ideal, ett metafysiskt projekt, där man bara behövde säga "jag är amerikan" för att bli innesluten i denna gemenskap, medan Europa var grundat på historia, arv, kultur, blod. Det gav en speciell atmosfär i detta land som "kommit från ingenstans" och där nu, med Martin Gelins ord, "framtidsoptimismen hade återupprättats" genom Barack Obama. I USA lever åter drömmen trots alla problem; sitt eget förhållande till landet beskrev han som "hatkärlek". Obama har återskapat dialogen mellan USA och världen efter de mörka Bushåren, men Per Wirtén ansåg dock att tiden för USA som ledande politisk och ekonomisk makt i världen, var ute – den var redan på väg att övertas av Kina och Indien. Även om USA skulle fortsätta att vara den starkaste militärmakten var USA-imperialismens tid förbi.

Kerstin Vinterhed